

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана факультету
міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу

Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

«__» _____

Робоча програма навчальної дисципліни

Геополітичні та економічні зв'язки України

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 24 «Сфера обслуговування»

(шифр і назва)

спеціальність 242 «Туризм»

(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародний туристичний бізнес»

(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором

(об'єднана/ за вибором)

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024/ 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«28» серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Безрук О.О., кандидат політичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Протокол від «27» серпня 2024 року, № 20

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми

«Міжнародний туристичний бізнес»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес»

Ірина ШАМАРА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «28» серпня 2024 року, № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Олена МИКОЛЕНКО

(підпис)

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. директора навчально-наукового інституту

«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

17 березня 2024р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Геополітичні та економічні зв'язки України

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
(шифр і назва)

спеціальність 242 «Туризм»
(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародний туристичний бізнес»
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

код дисципліни _____ за вибором
(обов'язкова/ за вибором)

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024/ 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

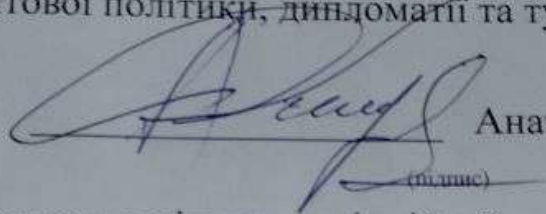
“17” вересня 2024 року, протокол № 2

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Безрук О.О., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від “03” вересня_2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

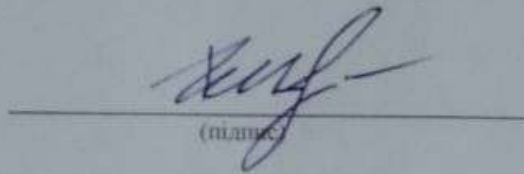

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес»

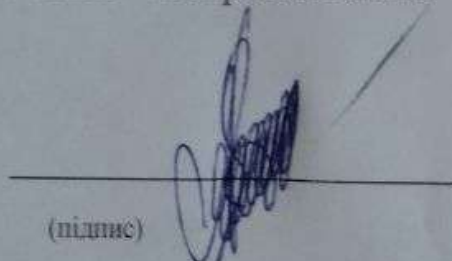
Ірина ШАМАРА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «17» вересня 2024 року, № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Ганна ПАНАСЕНКО

(підпис)

ВСТУП

Програму дисципліни «Геополітичні та економічні зв'язки України» складено відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародний туристичний бізнес».

підготовки бакалавра,

за спеціальністю 242 «Туризм».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів системи компетентностей стосовно геополітичного статусу та особливостей економічних зв'язків сучасної України.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми

-

- формування наступних спеціальних компетентностей:

ФК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності

ФК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ФК 3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій

ФК 13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації

ФК 19. Розуміння міжнародних інтеграційних процесів та місце в них України

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-

Семестр	
8-й	-
Лекції	
24 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання (в т. ч.)	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території

ПРН20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН23. Знання ролі та функцій міжнародних організацій у формуванні і реалізації концепції інформаційного суспільства як чинника міжнародного розвитку

ПРН24. Оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародної співробітництва, стан взаємодії та конфлікту

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Базові засади геополітики

Геополітика, як наука. Зв'язок геополітики та політичної географії. Класичні та сучасні геополітичні доктрини. Категорії геополітики. Особливості розвитку геополітики. Територіальний простір та його потенціал. Географічний, кліматичний, демографічний, енергетичний, економічний, військовий фактори геополітики. Роль геополітики у міжнародному політичному процесі.

Тема 2. Україна в сучасному геополітичному просторі

Україна в геополітичних концепціях вітчизняних мислителів (М. Драгоманов, Д. Донцов, М. Міхновський, Ю. Липа та ін.)

Україна в контексті глобальних політичних трансформацій.

Особливості геополітичного статусу незалежної України: демографічний, військовий, енергетичний та інші потенціали.

Геополітичні пріоритети України.

Євроатлантичний вектор геополітичних інтересів України.
Співробітництво Україна – НАТО.

Тема 3. Особливості взаємовідносин між Україною та сусідніми країнами

Основні напрями співробітництва та проблемні аспекти взаємодії України з державами ЄС (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія).

Специфіка взаємовідносин між Україною та Молдовою.

Еволюція українсько-білоруських відносин.

Агресія (війна) РФ проти України.

Тема 4. Геоeкономiка

Геоeкономiка та геополiтика.

Теоретичні засади геоeкономiки: М. Пармелі, П. Лоро, Ж. Атталі, Е. Люттвак, та ін.

Геоeкономiка та світ-системний аналіз.

Капіталізм як система: геоeкономiчний аспект.

Геополітичне протистояння у контексті геоeкономiчної конкуренції.

Україна в геоeкономiчному просторі.

Тема 5. Економiка сучасної України

Особливості розвитку економiки незалежної України.

Процес демократичного транзиту та економiчні трансформації.

Специфіка взаємовідносин України та світових фінансових організацій (МВФ, Світовий Банк).

Економiка у воєнний час: виклики та загрози.

Основні тенденції та прогнози розвитку економiки України.

Тема 6. Основні напрями економiчного співробітництва України з країнами світу

Зміст та специфіка економiчного співробітництва:

Україна – США; Україна – КНР; Україна – ЄС та ін.

Особливості розвитку економiчного партнерства з країнами Азії, Африки та Латинської Америки.

Взаємодія в галузі міжнародного туризму..

Тема 7. Трансформація світового порядку та Україна: геополітичний вимір

Зміни світового устрою: виклики, тенденції та перспективи.

Імовірні моделі світового порядку: прогнозні сценарії.

Місце та роль України в світі за умов «стратегічної невизначеності».

Ризики глобалізації.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Базові засади геополітики	18	4	4			10						
Тема 2. Україна в сучасному геополітичному просторі	14	2	2			10						
Тема 3. Особливості взаємовідносин між Україною та сусідніми країнами	20	4	4			12						
Тема 4. Геоекономіка	18	4	4			10						
Тема 5. Економіка сучасної України	18	4	4			10						
Тема 6. Основні напрями економічного співробітництва України з країнами світу	14	2	2			10						
Тема 7. Трансформація світового порядку та Україна: геополітичний вимір	18	4	4			10						
Усього годин	120	24	24			72						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 1. Базові засади геополітики	4
2.	Тема 2. Україна в сучасному геополітичному просторі	2
3.	Тема 3. Особливості взаємовідносин між Україною та сусідніми країнами	4
4.	Тема 4. Геоекономіка	4
5.	Тема 5. Економіка сучасної України	4
6.	Тема 6. Основні напрями економічного співробітництва України з країнами світу	2
7.	Тема 7. Трансформація світового порядку та Україна: геополітичний вимір	4
	Разом	24

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	<i>Тема 1. Базові засади геополітики</i> - Лекційний матеріал доповнити аналізом еволюції підходів до у геополітиці; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	10
2.	<i>Тема 2. Україна в сучасному геополітичному просторі</i> - енергетичний та природо-ресурсний потенціал України; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	10
3.	<i>Тема 3. Особливості взаємовідносин між Україною та сусідніми країнами</i> - проаналізувати проблемні тенденції у взаємовідносинах України з окремими країнами ЄС; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	12
4.	<i>Тема 4. Геоелекономіка</i> - наукові праці Ж. Атталі у контексті розвитку геоелекономічних ідей; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	10
5.	<i>Тема 5. Економіка сучасної України</i> - особливості розвитку економіки України в період з 2014 по 2022 роки (вплив гібридної фази війни); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	10
6.	<i>Тема 6. Основні напрями економічного співробітництва України з країнами світу</i> - перспективні напрями економічного співробітництва з країнами світу в сучасних умовах (військової агресії); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	10
7.	<i>Тема 7. Трансформація світового порядку та Україна: геополітичний вимір</i> - охарактеризувати власне бачення результатів трансформації світового порядку; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	10
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Теорія та практика комунікацій» застосовуються наступні методи навчання:

1. Організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні: бесіда, лекція;
 - наочні: ілюстрація, демонстрація;
 - практичні: завдання, навчальні задачі, реферати, доповіді тощо.
2. Стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - формування інтересу до навчання: пізнавальні кейси, навчальні «екскурсії», методи емоційного/ «оціночного» стимулювання тощо;
 - формування почуття обов'язку і відповідальності: методи навчальних заохочень, досягнень, навчальних вимог;
 - організації і здійснення навчальних дій і операцій: перцептивні, словесні, наочні, аудіовізуальні, практичні;
 - логічні: індуктивні, аналогії;
 - гностичні: проблемно-пошуковий, репродуктивний (інструктаж, ілюстрація, пояснення, практичне тренування);
 - самоврядування навчальними діями: самостійна робота.
3. Контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: творчі, проблемно-пошукові.
4. Бінарні, інтегровані (універсальні):
 - навчальна робота під керівництвом викладача (семінарські заняття): кейси, самостійні письмові роботи, ситуативні задачі тощо;
 - самостійна робота здобувачів поза контролем викладача - самостійна робота вдома/на семінарських заняттях, котра сприяє виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності.

8. Методи контролю

Вивчення дисципліни «Публічна політика» передбачає застосування *поточного* та *семестрового* видів контролю.

1. *Поточний контроль* здійснюється у формі письмових контрольних робіт, які проводяться за підсумками вивчення кожного із розділів навчальної дисципліни і являють собою тестові завдання. Бали отримані за контрольні роботи додаються до балів, що були

отримані студентами за виконані види навчальних робіт протягом семестру. Отримана сума балів є результатом поточної успішності. Максимальне значення дорівнює 60 балам.

До вищезгаданих видів навчальних робіт відносяться наступні: *усна доповідь* на семінарському занятті; участь в *обговоренні* доповіді або в *дискусії* на семінарському занятті; написання *есе* з актуальних проблем світової політики; підготовка та захист *реферату*; *експрес-опитування* – усне або письмове надання відповідей на запитання з пройденого матеріалу протягом 5-10 хв.

Критерії оцінювання та алгоритм нарахування балів. Основні критерії оцінювання за видами робіт наведено в таблиці А.

Таблиця А. Основні критерії оцінювання за видами студентських робіт

Вид роботи	Критерії оцінювання
<u>Усна доповідь</u>	Відповідність змісту заявленій темі доповіді; логічність, послідовність та чіткість викладення; оперування категоріально-термінологічним апаратом навчальної дисципліни; якість відповідей на поставленні запитання
<u>Обговорення доповіді, дискусія</u>	Формулювання актуальних, слухних запитань по темі доповіді; висловлення власної думки, ремарок, доповнень з обговорюваної проблеми; демонстрація аналітичних здібностей; використання термінології
<u>Реферат</u>	(Див. критерії оцінювання <i>усної доповіді</i>). Додатково: якість оформлення; кількість опрацьованих першоджерел; відповідність мети поставленим завданням та отриманим результатам
<u>Есе</u>	Актуальність обраної теми; логіка викладення, чіткість та послідовність; ступінь аргументації власних висновків; рівень обізнаності по заявленій темі; якість аналітики; унікальність; самостійність виконання
<u>Експрес-опитування</u>	Відповідність змісту відповіді поставленим запитанням; дотримання хронометражу; кількість вірних відповідей

Відповідно до структури навчальної дисципліни та враховуючи означені критерії оцінювання передбачено наступний алгоритм нарахування балів протягом семестру (див. Табл. В).

Таблиця В. Алгоритм нарахування балів та розрахунок поточної успішності

Вид роботи (передбачуваний за розділом)	Діапазон оцінювання (бали)	Максимально- накопичувальна кількість балів
1.	2.	3.
Усна доповідь (Т.1, Т.2, Т.3)	1–3	9
Участь в обговоренні доповіді, дискусія (Т.1, Т.2, Т.3)	0,5–1	3
Підготовка та захист реферату	0–8	8

Контрольна робота за темами 1-3 (поточний контроль)	0-5	5
Усна доповідь (Т.4-Т.7)	1-3	12
Участь в обговоренні доповіді, дискусія (Т.4-Т.7)	0,5-1	4
Експрес-опитування (Т.4-Т.7)	0-6	6
Контрольна робота за темами 4-7 (поточний контроль)	0-5	5
Есе	0-8	8
РАЗОМ за семестр		60

2. Семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді письмової залікової роботи. Час виконання – 40 хвилин. Кількість питань – 2. Максимальна кількість балів передбачена за відповіді на кожне запитання складає 20 балів. Відповідно – максимальна кількість балів за виконання залікової роботи дорівнює 40 балам. Таким чином, за семестр студент(ка) має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання відповідей на заліковій роботі: відповідність змісту поставленим запитанням, структура, логіка та повнота відповіді; використання релевантної термінології. Дисциплінарні вимоги: належне оформлення залікової роботи; дотримання хронометражу; самостійність виконання.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота							Разом	Залікова робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	40	100
60									

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Глобалізація і безпека розвитку: моногр./ ред. О.Г. Білорус. Київ. КНЕУ. 2001. 733 с.
2. Дахно І.І., Алієва-Барановська В.М. *Зовнішньо-економічна діяльність-3*. К., Центр навчальної літератури, 2018. 356 с.
3. Доценко А.І. *Геополітика: навч.посіб. для фахівців з міжнародного туризму*. Київ. Університет «Україна». 2023. 72 с.
4. Доценко А.І. *Туристична політика зарубіжних країн: навч.посіб. для фахівців з міжнародного туризму*. Київ. Університет «Україна». 2023. 72 с.
5. *Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність: навч.посіб./* Зинчук Т., Горбачова І., Ковальчук О. та ін. К., Центр навчальної літератури, 2019. 512 с.
6. Писаренко С.М., Українець Л.А. *Економіка і зовнішньоекономічні зв'язки України: підручник*. Київ. Знання, 2015. 398 с.
7. *Політологічний енциклопедичний словник за ред. М. П. Требіна*. Харків: Право, 2015. 816 с.
8. Рокоча В.В., Одягайло Б.М., Терехов В.І. *Геоелектроніка та глобальні стратегії українського бізнесу: навч.посіб.* К.: Університет економіки та права «КРОК». 2017. 352 с.
9. Рущенко І.П. *Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога / монографія*. Х.: ФОП Павленко О.Г., 2015. 268 с.
10. Трохимчук С.В., Федунь О.В. *Політична географія світу: навч.посіб.* Київ. Знання, 2007. 422 с.
11. Шидловський А.К., Півняк Г.Г., Рогоза М.В., Випанасенко С.І. *Геоелектроніка та геополітика України: навч.посіб.* Дніпропетровськ, ДНУ імені Олеса Гончара, 2009. 282 с.
12. Kozak Y., Shengelia T., Ciobanu J. *World Economy and International Economic Relations: Training manual*. Київ, Центр навчальної літератури, 2019. 223 с.

Допоміжна література

1. Єрґін, Деніел. *Нова карта світу: енергетика, клімат, конфлікти: /пер.з англ.* К., Лабораторія, 2020. 448 с.
2. Держалюк М., Віднянський С., Коваль В., Сергійчук В., Матинов А. *Україна у зарубіжних доктринах та стратегіях ХХ століття. Політична думка*. Київ. 1996. №1. С.64-85.
3. Кузьо Тарас. *Україна та її сусіди. Політична думка*. Київ. 1994. №3. С.82-92.
4. Левандовський В. *Україна в геополітичних концепціях першої третини ХХ сторіччя. Політична думка*. Київ. 1994. №3. С. 58-68.
5. Супіханов Б.К. *Теоретичні засади геоелектроніки. Економіка АПК*. 2017. №1. С. 81-86.
6. Attali J. *Millennium: winners and losers in the coming world order*. — New York: Random House, 1991. — 132 с.
7. Braw, Elizabeth. *Goodbye Globalization: The Return of a Divided World*. Yale University Press. 2024. 336 p.
8. Luttwak Edward N. *The Rise of China vs. the Logic of Strategy*. Harvard University Press. 2012. 320 p.
9. Luttwak Edward N. *Turbo-Capitalism: Winners and Losers in the Global Economy*. Harper Perennial. 304 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Всесвітня туристична організація (UN World Tourism Organization) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.unwto.org/>
2. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://ipiend.gov.ua/>
3. Королівський Інститут міжнародних відносин (Chatham House) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.chathamhouse.org/>
4. Корпорація RAND Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.rand.org/>
5. Міжнародний Валютний Фонд [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Home>
6. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/>
7. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/>.
8. Світовий Банк [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.worldbank.org/ext/en/home>
9. Світова торгівельна організація (World Trade Organization) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.wto.org/>
10. Український незалежний центр політичних досліджень. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.usipr.org.ua>.
11. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.uceps.org>.
12. Stockholm International Peace Research Institute. URL: <https://sipri.org>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Теорія та практика комунікацій», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5226>